

Monumentnummer*: 522968

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 21
F 033 421 77 99
E info@cultureelerfgoed.nl

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 10 mei 2002
Kadaster deel/nr: 30035/186

*Monumentnaam***

Prins Hendrikkazerne

Complexnummer

522961

Complexnaam

LIMOSKazerne

*Woonplaats**

Nijmegen

*Gemeente**

Nijmegen

*Provincie**

Gelderland

*Straat**

Dommer van
Poldersveldtweg

*Nr**

112

*Toev.**

*Postcode**

6523 DC

*Woonplaats**

Nijmegen

Situering

Locatie

Hengstdal

*Kadastrale gemeente**

HATERT

*Sectie**

H

*Kad. object**

2852

Appartement

Grondperceel

*Rijksmonumentomschrijving***

7. HOOFDGEBOUW PRINS HENDRIKKAZERNE.

Inleiding

De Prins Hendrikkazerne is gebouwd door Jan Limburg in 1909-1912 in de stijl van het rationalisme. De Prins Hendrikkazerne is van bijzonder belang binnen het oeuvre van de Haagse architect Limburg.

Het rationalisme van de kazerne vertegenwoordigt een fase in de loopbaan van Limburg. Na zijn studie in Delft bouwt hij eerst in een trant die aansluit bij de Um 1800 beweging en invloeden vertoont van 18de-eeuws classicisme en neo-palladianisme. Vervolgens wordt hij beïnvloed door Berlage. Berlage toont het werk van Limburg tijdens zijn lezing "De ontwikkeling der moderne bouwkunst in Holland". Rond 1920 wordt Limburg beïnvloed door het Duitse expressionisme. In de jaren twintig behoort hij tot de Nieuwe Haagse School, een stroming die

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

geïnspireerd is door de baksteenarchitectuur van de Amsterdamse School, maar deze op een meer kubistische wijze uitwerkt. De Prins Hendrikkazerne kan met haar opeenstapeling van orthogonale vormen en haar expressieve gebruik van baksteen als een voorbode van deze ontwikkeling worden gezien, terwijl zij in haar symmetrische opzet en indeling van de gevels classicistische invloeden verradt en in haar baksteenarchitectuur en strenge rationale vormen invloeden van Berlage vertoont. Het hoofdgebouw van de Prins Hendrikkazerne, m.n. de middenpartij met de koepeltoren, heeft op zijn beurt ook weer invloed uitgeoefend op de Nederlandse architectuur, bijvoorbeeld op het uit 1915 daterende ontwerp voor het hoofdkantoor in Maastricht van M.J. Granpré Molière. Ook is het vermoedelijk een inspiratiebron geweest voor G.W. van Heukelom bij zijn ontwerp voor het Hoofdadministratiegebouw III van de Nederlandse Spoorwegen (Utrecht 1918) en voor G.C. Bremer en J.R. Prent bij hun prijsvraagontwerp voor de Tweede Kamer (Den Haag 1920).

Omschrijving

Het HOOFDGEBOUW van de PRINS HENDRIKKAZERNE heeft een rechthoekige plattegrond, telt twee bouwlagen en bezit een hoger middendeel van vier en hoekpaviljoens van drie bouwlagen. Het vooruitspringende middendeel wordt via meermaals inspringende bouwmassa's bekroond door een 35m. hoge koepeltoren. Het middendeel en de hoekpaviljoens hebben platte daken, de zijvleugels hebben binnen een gemetselde borstwering zadeldaken met gesmoorde pannen.

De gevels zijn opgetrokken uit in kruisverband gemetselde baksteen. De gevels zijn voorzien van een met een halfsteens rollaag afgesloten trasraam en hebben een steens rollaag ter hoogte van de onderdorpels van de vensters van de eerste bouwlaag. De versiering van de gevels is zeer sober en bestaat slechts uit banden van vier boven elkaar gemetselde muizetandlijsten ter plaatse van de zoldervloer en reliëfmetselwerk in de borstwering, die wordt afgesloten met zandstenen platen. De hoekpaviljoens en het middenblok hebben in de derde bouwlaag door lisenen gescheiden spaarvelden met langwerpige vensters. De lisenen steken boven de borstwering uit, waardoor ze op kantelen lijken en samen met de langwerpige vensters die op schietgaten lijken geven ze de hoekpaviljoens en het middenblok het karakter van kasteeltorens. De recht gesloten vensters hebben zandstenen lekdorpels en overwegend veelruits ramen. De meeste vensters hebben 9-ruits ramen en 6-ruits bovenlichten.

De symmetrisch ingedeelde VOORGEVEL heeft vooruitspringende hoekpaviljoens van één vensteras en een zich verjongend middenblok van resp. vijf en drie vensterassen. Soms bevat één vensteras twee gekoppelde vensters. De vleugels hebben acht vensterassen.

De hoofdingang bevindt zich in het middenblok. De ingangspartij bestaat uit een diep rondboogvormig portiek met haaks erop staande rondboogvormige zijnissen. In het portiek bevindt zich een opgeklampte houten rondboog deur met sierbeslag, in de nissen bevinden zich rondboogvensters. Het portiek wordt omgeven door zeven rondboog rollagen, waarvan er een geheel terug ligt, een om en om terug springt en een om en om naar voren springt. In de rechter zijwand van het portiek is een natuurstenen plaat met opschrift ingemetseld: "OP 18 JANUARI 1910 WERD/ DE EERSTE STEEN VAN/ DIT KAZERNEMENT EN/ HOSPITAAL GELEGD DOOR/ Z.K.H. DEN PRINS DER/ NEDERLANDEN. HERTOG/ VAN MECKLENBURG." Boven de vensters van de eerste verdieping is een natuurstenen plaat ingemetseld met het opschrift: "PRINS-HENDRIK-KAZERNE". Boven de derde bouwlaag, die op de hoeken inspringt bevindt zich de vierde bouwlaag op vierkante grondslag en voorzien van drie smalle vensters aan ieder zijde en vier stompe hoektorentjes met in de buitenzijden telkens één klein venster. Tussen de hoektorentjes

bevinden zich lessenaarsdakjes. In het midden verrijst de zich verjongende vierkante toren, die is voorzien van kleine vensters rondom en drie smalle vensters aan iedere zijde van de top. De toren wordt bekroond door een halfronde koepel.

De symmetrisch ingedeelde LINKER ZIJGEVEL heft drie vensterassen. In de derde bouwlaag bevinden zich vijf spaarvelden, waarvan de buitenste smaller zijn dan de drie binnenste, die zijn voorzien van drie smalle vensters.

De RECHTER ZIJGEVEL is op dezelfde wijze vorm gegeven als de linker zijgevel.

De ACHTERGEVEL is afgezien van de ingangspartij op nagenoeg dezelfde wijze vorm gegeven als de voorgevel.

In het INTERIEUR is de indeling bewaard gebleven. Onder de toren bevindt zich een hoge hal met trappenhuis en een vide over drie verdiepingen. De galerijen, die rondom de vide lopen, bezitten rondboogvormig afgesloten openingen met opengewerkte borstweringen. De tweelichtopeningen op de derde verdieping zijn voorzien van met reliëfbanden versierde deelzuilen met abstract geornamenteerde kapitelen. De trappen zijn van hardsteen. Boven de hoofdingang ligt de kamer van de commandant. De kamer heeft een bewerkte lambrizing en staat via een rondboog venster met een stolpraam voorzien van gekleurd glas-in-lood in verbinding met de vide.

Waardering

Het HOOFDGEBOUW van de PRINS HENDRIKKAZERNE uit 1910 door J. Limburg.

- Van architectuurhistorische waarde als een goed, in exterieur gaaf voorbeeld van een hoofdgebouw in de voor kazernes zeldzame stijl van het rationalisme met esthetische kwaliteiten in het ontwerp zoals een goede en gave hoofdvorm met een bijzondere detaillering, een op plastische massiviteit, symmetrie en rijzigheid gebaseerde monumentaliteit en in het interieur een bijzonder vormgegeven hal. Het gebouw heeft architectuurhistorische waarde vanwege de invloed die het ontwerp heeft uitgeoefend op de Nederlandse architectuur uit het tweede decennium van de 20ste eeuw.

- Van stedenbouwkundige waarde vanwege de markante ligging van het gebouw met de 35m. hoge toren aan een driehoekig pleintje aan de Daalseweg. Het hoofdgebouw heeft ensemblewaarde in samenhang met het eveneens door Limburg ontworpen hekwerk met poorten en wachthuisjes en als functioneel onderdeel van het kazernecomplex.

- Van cultuurhistorische waarde vanwege de bestemming als onderdeel van een K.N.I.L. kazerne (voorheen koloniale reserve), welke een herinnering vormt aan het koloniale verleden van Nederland. De kazerne heeft zeldzaamheidswaarde, omdat zij is ontworpen door een particulier architect, een unicum in de Nederlandse kazernebouw.

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Militair verblijfsgebouw

Functie

Kazerne